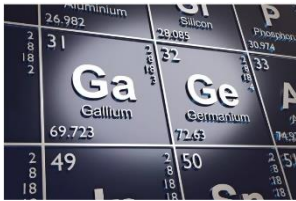

ประเด็น เศรษฐกิจ ฉบับที่ C18	12 มีนาคม 68	วิทยาลัยการทัพบก
ประเด็น เครื่องมือต่อรองทางเศรษฐกิจและภูมิรัฐศาสตร์	แร่หายาก : เครื่องมือต่อรองทางเศรษฐกิจและภูมิรัฐศาสตร์	
ประเด็นสำคัญ	<ul style="list-style-type: none"> - จีนผู้นำตลาดแร่ธาตุหายากของโลก - การแข่งขันระหว่างจีนและสหรัฐฯ - ทำไมสหรัฐฯ จึงต้องการแร่ธาตุหายาก - ข้อตกลงแร่ธาตุหายากระหว่างสหรัฐฯ และยูเครน - ผลกระทบของแร่ธาตุหายากต่อเศรษฐกิจไทยและแนวทางรับมือ 	

ในยุคที่เทคโนโลยีขับเคลื่อนเศรษฐกิจโลก วัตถุดิบที่จำเป็นต่ออุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ พลังงานสะอาด และระบบขับเคลื่อนอัจฉริยะ กำลังมีความสำคัญมากขึ้น หนึ่งในกลุ่มทรัพยากรที่ได้รับความสนใจเป็นพิเศษคือ **แร่ธาตุหายาก (Rare Earth Elements - REEs)** ซึ่งเป็นกลุ่มธาตุ 17 ชนิดที่รวมถึงแลนทาไนด์ (Lanthanide series) สแกนเดียม (Scandium) และอิตเทรียม (Yttrium)

แม้ชื่อของแร่ธาตุเหล่านี้จะสื่อถึงความหายาก แต่แท้จริงแล้วพวกมันมีอยู่ทั่วไปในเปลือกโลก แต่เพราะกระบวนการขุดแยกและสกัดมีความซับซ้อนและต้นทุนสูง ทำให้มีเพียงไม่กี่ประเทศที่สามารถผลิตได้ในเชิงพาณิชย์ ด้วยเหตุนี้ แร่ธาตุหายากจึงกลายเป็นทรัพยากรเชิงยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อดุลอำนาจทางเศรษฐกิจและภูมิรัฐศาสตร์โลก

จีน: ผู้นำตลาดแร่ธาตุหายากของโลก ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา แร่ธาตุหายากได้กลายเป็นทรัพยากรเชิงยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ประเทศที่มีแหล่งสำรองและกำลังการผลิตสูงสามารถใช้แร่เหล่านี้เป็นเครื่องมือในการต่อรองทางการค้าและการเมือง จีนเป็นผู้ผลิตและส่งออกแร่ธาตุหายากรายใหญ่ที่สุดของโลก โดยมีปริมาณสำรองมากถึง 44 ล้านตัน หรือประมาณ 37% ของปริมาณสำรองทั่วโลก และกำลังการผลิตสูงถึง 270,000 ตันต่อปี จีนยังได้ลงทุนพัฒนาเทคโนโลยีการสกัดและแยกแร่ที่มีประสิทธิภาพสูงและต้นทุนต่ำ ทำให้สามารถผลิตแร่ธาตุหายากได้ในปริมาณมาก ปัจจุบันจีนผลิตแร่ธาตุหายากได้ประมาณ 132,000 ตันต่อปี คิดเป็น 63% ของการผลิตทั่วโลก ด้วยเทคโนโลยีที่ล้ำหน้าและต้นทุนที่แข่งขันได้ ประเทศอื่น ๆ ที่ขุดแร่ธาตุหายากจึงต้องส่งแร่หายากไปแปรรูปในจีน

นอกจากนั้น จีนใช้นโยบายควบคุมการส่งออกแร่ธาตุหายากเพื่อสร้างอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจและการเมือง เช่น การจำกัดการส่งออก แกลเลียม (Gallium), เจอร์เมเนียม (Germanium) และพลวง (Antimony) ไปยังสหรัฐฯ ซึ่งเป็นมาตรการที่เพิ่มความตึงเครียดในสงครามการค้าระหว่างสองประเทศมหาอำนาจ

การแข่งขันระหว่างจีนและสหรัฐฯ แม้ว่า สหรัฐฯ จะเป็นผู้ผลิตแร่ธาตุหายากมากเป็นอันดับสอง ของโลก โดยมีกำลังการผลิต 45,000 ตัน และมีปริมาณสำรอง 1.9 ล้านตัน (อันดับ 7 ของโลก) แต่ประเทศยังต้องพึ่งพาการนำเข้าจากจีนอย่างมีนัยสำคัญ

เพื่อรับมือกับการพึ่งพาแร่หายากจากจีน สหรัฐฯ ได้ดำเนินมาตรการหลายประการ ได้แก่ พัฒนาเหมืองแร่ภายในประเทศ เช่น เหมือง Mountain Pass ในรัฐแคลิฟอร์เนีย ซึ่งเป็นเหมืองแร่หายากหลัก

ของประเทศสร้างพันธมิตรด้านแร่ธาตุหายากกับออสเตรเลีย แคนาดา และญี่ปุ่น เพื่อลดการพึ่งพาจีนและลงทุนในเทคโนโลยีรีไซเคิลและกระบวนการสกัดที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

นอกจากจีนและสหรัฐฯ แล้ว ยังมีประเทศอื่นที่มีแหล่งแร่ธาตุหายากสำคัญ เช่น บราซิล (21 ล้านตัน), อินเดีย (6.9 ล้านตัน), ออสเตรเลีย (5.7 ล้านตัน) และรัสเซีย (3.8 ล้านตัน) ซึ่งอาจเป็นแหล่งทรัพยากรสำรองในอนาคต

ทำไมสหรัฐฯ จึงต้องการแร่ธาตุหายาก แร่ธาตุหายากเป็นองค์ประกอบสำคัญในอุตสาหกรรมที่หลากหลาย เช่น เซมิคอนดักเตอร์ สมาร์ทโฟน แบตเตอรี่รถยนต์ไฟฟ้า และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ สำหรับการทหาร ธาตุเหล่านี้มีคุณสมบัติพิเศษ เช่น ความสามารถในการนำไฟฟ้าสูง ทนความร้อน และเป็นวัสดุหลักในการผลิตแม่เหล็กถาวร ซึ่งใช้ในมอเตอร์ไฟฟ้าและระบบขับเคลื่อนของเทคโนโลยีล้ำสมัย ตัวอย่างของแร่ธาตุหายากที่มีบทบาทสำคัญ ได้แก่ นีโอไดเมียม (Neodymium), ดิสโพรเซียม (Dysprosium), และเทอร์เบียม (Terbium) ที่ใช้ในการผลิตแม่เหล็กถาวรสำหรับยานยนต์ไฟฟ้าและกังหันลม นอกจากนี้ แกลเลียม (Gallium) และเจอร์เมเนียม (Germanium) ยังเป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตเซมิคอนดักเตอร์ เทคโนโลยีอินฟราเรด และสายเคเบิลไฟเบอร์ออปติก

แร่ธาตุหายากของยูเครนอยู่ที่ไหน ยูเครนมีแหล่งแร่ธาตุหายากและทรัพยากรสำคัญอื่น ๆ อยู่ใน 6 แห่งทั่วประเทศ โดยในปี 2023 นิตยสาร *Forbes* ประเมินว่าทรัพยากรแร่ของยูเครนมีปริมาณรวม 111,000 ล้านตัน มูลค่ากว่า 14.8 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐฯ อย่างไรก็ตาม กว่า 70% ของแหล่งแร่

เหล่านี้ตั้งอยู่ในแคว้นโดเนตสค์และลูฮันสค์ทางตะวันออกของยูเครน ซึ่งบางส่วนอยู่ภายใต้การควบคุมของรัสเซีย นอกจากนี้ ยังพบแร่ธาตุในเมืองคิโพรและซาปอริซเซีย ซึ่งขณะนี้เป็นที่ที่กำลังมีการสู้รบอย่างหนัก รวมถึงคาบสมุทรไครเมีย ที่ถูกยึดครองโดยรัสเซียตั้งแต่ปี 2014

แม้ว่ายูเครนจะอุดมไปด้วยทรัพยากรแร่ธาตุสำคัญ แต่ประเทศไม่ได้มีการผลิตแร่ธาตุหายากในระดับอุตสาหกรรมมานานหลายทศวรรษ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดข้อสงสัยเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของข้อตกลงระหว่างยูเครนและสหรัฐฯ ในขณะเดียวกัน สงครามที่ยังคงดำเนินอยู่ทำให้การเข้าถึงทรัพยากรเหล่านี้เป็นไปได้ยาก

ข้อตกลงแร่ธาตุหายากระหว่างสหรัฐฯ และยูเครน นอกเหนือจากความพยายามลดการพึ่งพาจีนแล้ว สหรัฐฯ กำลังให้ความสนใจกับยูเครนในฐานะแหล่งแร่ธาตุหายากที่สำคัญของยุโรป ประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ ได้เสนอให้สหรัฐฯ สามารถเข้าถึงทรัพยากรแร่ธาตุหายากของยูเครน เพื่อเป็นการชดเชยงบประมาณมหาศาลที่สหรัฐฯ ใช้สนับสนุนยูเครนในการรับมือกับการรุกรานของรัสเซีย

ทรัมป์ระบุว่า สหรัฐฯ ได้ให้ความช่วยเหลือยูเครนไปแล้วกว่า 375,000 ล้านดอลลาร์ ตั้งแต่สงครามเริ่มต้น และกล่าวว่า “เรากำลังจะลงนามในข้อตกลง หวังว่าจะเกิดขึ้นในอีกไม่นาน” พร้อมเสริมว่าสหรัฐฯ ต้องการผลตอบแทนจากความช่วยเหลือในรูปแบบของแร่ธาตุหายาก น้ำมัน หรือทรัพยากรอื่นที่ยูเครนสามารถมอบให้ได้

พิธีลงนามข้อตกลงแร่ธาตุระหว่างสหรัฐฯ กับยูเครน การประชุมระหว่างประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ และประธานาธิบดีโวโลดีมีร์ เซเลนสกี ที่ทำเนียบขาวเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2568 จบลงด้วยความตึงเครียดและการโต้เถียงรุนแรงเกี่ยวกับสงครามรัสเซีย-ยูเครน ส่งผลให้พิธีลงนามข้อตกลงด้านแร่ธาตุและงานแถลงข่าวร่วมถูกยกเลิก ความขัดแย้งรุนแรงถึงขั้นเจ้าหน้าที่สหรัฐฯ เชิญเซเลนสกี

นอกจากทำเนียบขาว เหตุการณ์นี้สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงนโยบายของทรัมป์ ซึ่งเน้นกดดันให้ยูเครนหาทางยุติสงคราม แทนที่จะให้การสนับสนุนทางทหารแบบไม่มีเงื่อนไขเช่นในอดีต

ผลกระทบจากการยกเลิกข้อตกลงนี้ ความสัมพันธ์สหรัฐฯ และยูเครนตึงเครียดหนักขึ้น การเจรจาล้มเหลวทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศย่ำแย่ลง ยูเครนอาจเสียโอกาสทางเศรษฐกิจ เพราะข้อตกลงด้านแร่ธาตุเป็นโอกาสสำคัญของยูเครนในการดึงดูดการลงทุนจากสหรัฐฯ และอาจส่งผลให้รัสเซียมีอำนาจต่อรองมากขึ้นในสงคราม

ท่าทีล่าสุดของยูเครนต่อข้อตกลงสินแร่หายากกับสหรัฐฯ เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2568 นายกรัฐมนตรี เดนิส ชโมฮาล แถลงว่ายูเครนพร้อมลงนามในข้อตกลงสินแร่หายากกับสหรัฐฯ โดยมีเงื่อนไขว่าสหรัฐฯ

ต้องให้การรับประกันด้านความมั่นคง ข้อตกลงนี้จะนำไปสู่การจัดตั้งกองทุนการลงทุนร่วม ซึ่งทั้งสองฝ่ายจะเป็นเจ้าของและบริหารร่วมกัน ยูเครนจะได้รับ 50% ของรายได้จากทรัพยากร ขณะที่สหรัฐฯ จะสนับสนุนด้านการเงินเพื่อช่วยฟื้นฟูประเทศ

รัฐบาลยูเครนได้อนุมัติข้อตกลงนี้แล้ว และกำลังรอผลตอบรับจากสหรัฐฯ ชโมฮาลยังย้ำว่ายูเครนจะไม่ประนีประนอมเรื่องดินแดน และยืนยันอธิปไตยของตน ข้อตกลงนี้สะท้อนถึงความต้องการของยูเครนในการเสริมสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับชาติตะวันตก ควบคู่ไปกับการรักษาจุดยืนด้านอธิปไตยของประเทศ

ผลกระทบของข้อตกลงสินแร่หายากระหว่างสหรัฐฯ และยูเครนต่อเศรษฐกิจโลก ข้อตกลงสินแร่หายากระหว่างสหรัฐฯ และยูเครนเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ ในการลดการพึ่งพาจีน ซึ่งเป็นผู้ผลิตและส่งออกแร่ธาตุหายากรายใหญ่ของโลก แม้ว่ายูเครนจะมีศักยภาพในฐานะแหล่งแร่ธาตุหายาก แต่ด้วยสถานการณ์สงครามและความไม่แน่นอนด้านการลงทุน ทำให้ข้อตกลงนี้เผชิญกับความท้าทายอย่างมาก การประชุมระหว่างประธานาธิบดี โดนัลด์ ทรัมป์ และประธานาธิบดีโวโลดีมีร์ เซเลนสกี ที่ทำเนียบขาวเมื่อวันที่ 1 มีนาคมที่ผ่านมา จบลงด้วยความขัดแย้งทางการเมือง ส่งผลให้พิธีลงนามข้อตกลงถูกยกเลิก ความตึงเครียดนี้อาจทำให้สหรัฐฯ ทบทวนนโยบายด้านความช่วยเหลือยูเครน ขณะที่ยูเครนอาจพยายามหาพันธมิตรใหม่ เช่น สหภาพยุโรป หรืออาจต้องพึ่งพาสนธิสัญญากับจีนและรัสเซียมากขึ้น

ผลกระทบของแร่ธาตุหายากต่อเศรษฐกิจไทย ในยุคที่เทคโนโลยีเป็นปัจจัยขับเคลื่อนเศรษฐกิจโลก แร่ธาตุหายาก (Rare Earth Elements - REEs) กลายเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ พลังงานสะอาด และยานยนต์ไฟฟ้าที่ต้องพึ่งพาธาตุเหล่านี้เพื่อการพัฒนาและผลิตสินค้าเทคโนโลยีขั้นสูง อย่างไรก็ตาม ความตึงเครียดทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศผู้ผลิตหลัก เช่น จีน และประเทศที่ต้องพึ่งพาการนำเข้า เช่น สหรัฐอเมริกา ส่งผลต่อความมั่นคงด้านห่วงโซ่อุปทานของแร่ธาตุหายากทั่วโลก ประเทศไทย ซึ่งเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ย่อมได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในตลาดแร่ธาตุหายากอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ **ผลกระทบต่อเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของไทย มีดังนี้**

1. **โอกาสและความท้าทายในอุตสาหกรรมเทคโนโลยี** อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทยต้องพึ่งพาวัตถุดิบจากต่างประเทศ โดยเฉพาะแร่ธาตุหายากที่ใช้ในการผลิตเซมิคอนดักเตอร์ แบตเตอรี่ลิเธียมไอออน และแม่เหล็กถาวร หากจีนซึ่งเป็นผู้ผลิตหลักขึ้นนโยบายจำกัดการส่งออกอาจทำ

ให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น ส่งผลกระทบต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของไทย ในขณะเดียวกัน หากไทยสามารถดึงดูดการลงทุนจากประเทศที่ต้องการกระจายห่วงโซ่อุปทาน เช่น สหรัฐฯ และออสเตรเลีย ก็อาจช่วยเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับภาคอุตสาหกรรมของไทย

2. ผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทานและการนำเข้า

การที่จีนจำกัดการส่งออกแร่ธาตุหายากอาจส่งผลให้ราคาวัตถุดิบสูงขึ้น ทำให้ต้นทุนการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์และยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทยเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ความไม่แน่นอนในการจัดหาวัตถุดิบอาจส่งผลกระทบต่อการลงทุนจากบริษัทข้ามชาติที่พึ่งพาห่วงโซ่อุปทานที่มั่นคง ประเทศไทยจึงควรมองหาทางเลือกอื่น ๆ ในการนำเข้าแร่ธาตุหายากจากประเทศที่มีทรัพยากร เช่น ออสเตรเลีย แคนาดา และบราซิล เพื่อลดการพึ่งพาจีนแต่เพียงผู้เดียว

3. **ภูมิรัฐศาสตร์และอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจ** ประเทศไทยมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่แน่นแฟ้นกับจีน ซึ่งเป็นหนึ่งในนักลงทุนรายใหญ่ในโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและอุตสาหกรรมของไทย อย่างไรก็ตาม ความตึงเครียดระหว่างจีนกับสหรัฐฯ เกี่ยวกับการควบคุมทรัพยากรแร่ธาตุหายากอาจทำให้ไทยตกอยู่ในสถานะที่ต้องเลือกข้างหรือเผชิญกับแรงกดดันทางการค้า หากไทยสามารถรักษาสสมดุลในความสัมพันธ์ระหว่างสองมหาอำนาจนี้ พร้อมทั้งเสริมสร้างความร่วมมือกับประเทศอื่น ๆ ที่มีศักยภาพด้าน REEs ก็อาจช่วยลดความเสี่ยงในระยะยาว

แนวทางรับมือและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. **สร้างความมั่นคงด้านห่วงโซ่อุปทาน** ไทยควรพิจารณาสร้างข้อตกลงนำเข้า REEs จากแหล่งอื่นนอกเหนือจากจีน เช่น ออสเตรเลีย แคนาดา และประเทศในแอฟริกา นอกจากนี้ ไทยอาจพัฒนาโครงการสำรวจแหล่งแร่ภายในประเทศ เพื่อดูความเป็นไปได้ในการพึ่งพาทรัพยากรของตนเอง

2. **พัฒนาเทคโนโลยีรีไซเคิลแร่ธาตุหายาก** การรีไซเคิล REEs จากขยะอิเล็กทรอนิกส์เป็นอีก ทางเลือกหนึ่งที่ช่วยลดการพึ่งพาการนำเข้า รัฐบาลไทยอาจสนับสนุนงานวิจัยและการลงทุนในเทคโนโลยีการรีไซเคิล เพื่อให้ภาคอุตสาหกรรมสามารถนำทรัพยากรที่มีอยู่กลับมาใช้ใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. **ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ** ไทยควรเสริมสร้างความร่วมมือกับพันธมิตรทางเศรษฐกิจ เช่น อาเซียน สหรัฐฯ และสหภาพยุโรป เพื่อพัฒนาความมั่นคงด้านทรัพยากรแร่ธาตุ รัฐบาลอาจเข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับ REEs กับมหาวิทยาลัยและสถาบันต่างประเทศ

แร่ธาตุหายากเป็นทรัพยากรที่มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจโลกและอุตสาหกรรมเทคโนโลยีของไทย ความตึงเครียดทางภูมิรัฐศาสตร์อาจทำให้การเข้าถึงทรัพยากรเหล่านี้เป็นไปอย่างยากลำบาก ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมหลักของประเทศ อย่างไรก็ตาม หากไทยสามารถกระจายแหล่งนำเข้า พัฒนาเทคโนโลยีรีไซเคิล และสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ ก็จะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงด้านทรัพยากรและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับโลก

พ.อ.หญิง นवलสมร จรวงษ์

อจ.ทก.วทบ.

แหล่งอ้างอิง

1. ฐานเศรษฐกิจ. (2025, กุมภาพันธ์ 27). จีนควบคุมตลาดแร่ธาตุหายาก ส่งผลต่อเศรษฐกิจโลก. ฐานเศรษฐกิจ. Retrieved from <https://www.thansettakij.com/world/618709>
2. กรุงเทพธุรกิจ. (2025, กุมภาพันธ์ 27). สงครามแร่ธาตุหายาก: การแข่งขันระหว่างจีนและสหรัฐฯ. กรุงเทพธุรกิจ. Retrieved from <https://www.bangkokbiznews.com/world/1167991>
3. อมรินทร์ทีวี. (2025). แร่ธาตุหายาก: อำนาจต่อรองใหม่ในเวทีโลก. อมรินทร์ทีวี. Retrieved from <https://www.amarintv.com/spotlight/world/507493>
4. Voice of America Thai. (2019, พฤษภาคม 20). สงครามการค้าสหรัฐฯ-จีน และผลกระทบของแร่ธาตุหายาก. Voice of America. Retrieved from <https://www.voathai.com/a/rare-earth-us-china-trade-war/4930128.html>
5. Business Today. (2025, กุมภาพันธ์ 27). การเมืองและเศรษฐศาสตร์ของแร่ธาตุหายาก. Business Today. Retrieved from <https://www.businesstoday.co/world/27/02/2025/116798/>
6. The Standard. (2025, มีนาคม 1). ยูเครนกับแร่ธาตุหายาก: ข้อตกลงที่อาจเปลี่ยนเกมเศรษฐกิจโลก. The Standard. Retrieved from <https://thestandard.co/ukraine-rare-earth-minerals-trump/>